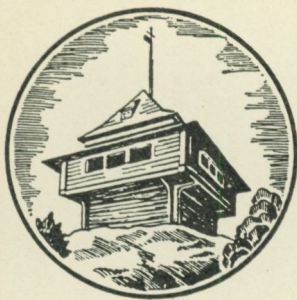

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1945**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OGH SKANSENS ÅRSBOK

1945

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM GÖSTA BERG SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Ryttnarstaty, detalj av en vattenkanna av silver, som troligen tillverkats av Heinrich Mannlich i Augsburg. Kannan överlämnades 1699 av Karl XII till Peter den store av Ryssland genom Johan Bergenhjelm's ambassad. Den utgör en gåva av Samfundet Nordiska museets vännar och avbildas här som en tacksam erinran om Samfundets stora insatser till museets främjande under mer än ett kvartsekel. Nordiska museet 188,050. Foto Märta Claréus.

---

*Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1945
Djuptrycksplanscher och omslag från Nordisk Rotogravyr*

LOUISE HAGBERG †

Den 14 juni 1944 bortgick fil. dr Louise Hagberg. Hon var född den 1 juli 1868. Mellan dessa båda data rymmes en fyrtioårig livsgärning, från 1891 till 1931, i Nordiska museets tjänst.

Louise Hagberg var dotter till professorn i nyuropeisk språkforskning vid Uppsala universitet Jakob Theodor Hagberg och hans maka grevinnan Louise von Schwerin. Genom släkt och uppfostran tillhörde hon en litterär och vetenskaplig miljö, som i flera än ett avseende satte sin prägel på henne och hennes syskon. Den som besökte deras under många år gemensamma hem på Östermalm kunde ej annat än få ett starkt och livligt intryck av denna hemmiljö, där syskonkärlek och hängivenhet för familjeminnen voro särskilt framträdande. Åtminstone gäller det den, som skriver ner dessa fattiga rader till Louise Hagbergs minne.

Man frågar sig ofelbart vad det var som förde den 23-åriga professorsdottern från denna hemmiljö till Nordiska museet och, vad mer, till folklivsforskningen. Skall man försöka ge ett svar på denna fråga, så måste det väl i första rummet bli Artur Hazelius personlighet och verk. Den fint bildade och språkkunniga Louise Hagberg var också väl skickad att sköta den sekreterar- och korrespondentsyssla, som hon bekläddes med vid museet. Men svaret på den fråga som här framställts är naturligtvis långt ifrån uttömmande. Louise Hagberg hade aldrig blivit den hon blev utan att äga de personliga förutsättningarna därför. Hon var inte endast språkligt bildad och representativ på ett sätt, som gjorde att hennes tjänster under årens lopp på olika sätt togos i anspråk och att hon ofta fick träda fram såsom museets "first lady", i synnerhet när det gällde att mottaga förnäma utländska besök. Hon hade därförutom fått i arv en sinnets friskhet och en rask omedelbarhet, som stödde hennes intresse att lära och se. Dessa egenskaper förde hon med

sig på talrika resor både i utlandet och hemma. I utlandet fängslade Österrike särskilt hennes intresse. Hon förvärvade där vänner både för museets och egen räkning. De nordiska folk-livsforskar mötena tog hon också livligt del i. I Sverige reste hon under en lång följd av år (1912—1929) i Nordiska museets forskningsärenden, framför allt för att anteckna folklig tradition om tro och sed. Men dessutom samlade hon flitigt på föremål för museets räkning. Det fanns knappast någon svensk landsända från Medelpad i norr till Skåne i söder som hon inte besökt under sina resor. Såsom årstid valde hon med förkärlek vintern, då hon kunde träffa folk i hemmets intima lugn. Här- under blev hon forskare i fältet även för egna vetenskapliga syften.

Under de två första årtiondena av detta sekel vidgades Artur Hazelius livsverk. Kring Nordiska museet samlades en krets av framstående kulturvetenskapsmän, för vilka det nyskapade ordet "folk-livsforskning" blev mer än en benämning, det blev en devis. I den vetenskapliga blickpunkten för denna krets stod den svenska allmogen och väl innerst av allt dess fornärvda sed och tro. Edvard Hammarstedt var centrum i denna krets, som skapade den nutida svenska folk-livsforskningen. Louise Hagberg slöt sig till den. Genom dagligt umgänge under många år var hon Hammarstedts lärjunge. Att hon även mottagit utländska impulser förändrar inte saken. Inspirerad av Hammarstedt gjorde Louise Hagberg vetenskapliga rön både under sina resor och vid skrivbordet. I vissa avseenden kan man skönja en direkt parallellitet mellan Edvard Hammarstedts och Louise Hagbergs forskarverksamhet. Detta gäller särskilt de ämnen hon behandlade i sina många uppsatser i *Fataburen*, *Rig*, *Svenska landsmål* m. fl. tidskrifter, där hon oftast rörde sig på årsfestbrukens område. Bland dessa förtjäna särskilt nämnas uppsatserna om fastlagsfirandet (*Svenska landsmål* 1911 och *Fataburen* 1913). Samtidigt finner man dock även en egen och självständig fåra i Louise Hagbergs författarskap. Om man i den lilla boken om Påskhögtiden, som utkom 1920, ännu kan spåra tidigare inflytande, så står hon mera självständig i sina

Louise Hagberg under en insamlings- och uppteckningsresa i Medelpad 1917.

undersökningar av seder och tro i samband med födelse, bröllop, död och begravning. Dessa mynnade 1937 ut i det stora arbetet När döden gästar. Bland uppsatserna på hithörande område må här endast nämnas Brudstrumpeband (Fataburen 1921), Fadderkrona och fadderkyss (Rig 1925), "Vasst emot" (Fataburen 1929) och Den nyfödde världsmedborgaren (Svenska kulturbilder 1932). Vid sitt frånfälle lämnade hon bl. a. efter sig ett sedan länge förberett större manuskript behandlande julgranens historia.

Genom ett personligt grepp om människor och ting inrutade Louise Hagberg åt sig ett arbetsfält för livet. En vardaglig och okonstlad uppriktighet hade gjort det möjligt för henne att träda ut ur sin miljö för att tjäna vetenskapliga syften. När hon

1940 av Uppsala universitet belönades med hedersdoktorsvärdigheten, så var detta en tacksamhetsgård åt såväl hennes person som hennes gärning såsom folklivsforskare. Louise Hagbergs varma medkänsla med ensamma och nödlidande — kanske både väckt och fördjupad genom den rika personkännedom hon förvärvade under talrika forskningsfärder — fick under tidens lopp många verksamma uttryck i välgörenhetens och barmhärtighetens tjänst. Det vackra Tyko Braheska motto, som pryder hennes största bidrag till vetenskapen, har fått en djup symbolisk betydelse för hennes egen räkning: "Vi födas för att dö, vi dö för att leva".

K. Rob. V. Wikman.